

УДК 342.351.746.1

Семенов Є. О.

к.тех.н., доцент

Національний технічний університет «ХПІ»

Твердохлебова Н. Є.

Ph.D, доцент

Національний технічний університет «ХПІ»

ПРАВО НА ІНФОРМАЦІЙНИЙ СПОКІЙ ПРАЦІВНИКА В НЕРОБОЧИЙ ЧАС – ВИМОГА СУЧАСНОСТІ

Довготривала активна фаза збройної агресії Росії проти України продовжує спричиняти велику кількість людських жертв, матеріальних та культурних збитків, завдаючи шкоди навколишньому середовищу. Події, що тривають змінюють наше життя, його умови, ставлячи майже кожного дня нові виклики та завдання перед окремою людиною та суспільством в цілому. Населення України постійно повинно пристосовуватись до нових умов життя, особливо в східній та північно-східній її частини, які ближче до лінії бойових дій, в яких умови проживання є більш жорсткішими. Все це супроводжуються впливом на фізичне, психічне та соціальне здоров'я населення нашої країни в цілому [1].

Один з викликів, що з'явився відносно недавно – збільшення кількості інформації, що надходить до людини. Починаючи з 2014 по 2026 рік кількість інформації, що надходить значно збільшилася, а її зміст змінився. Питання інформаційної безпеки піднялось на більш високий рівень. Це не залишилась непоміченим, і з 2015 року кількість наукових робіт, що стосуються інформаційної безпеки суттєво збільшилася [2].

Деякі автори [3] в змісті інформаційної безпеки людини серед інших складових зазначають інформаційно-психологічну безпеку. Авторами [4] були запропоновані заходи спрямовані на підвищення інформаційно-психологічної безпеки здобувачів вищої освіти в умовах невизначеності та кризових ситуацій, серед яких необхідно підкреслити – це обмеження кількості інформації, що надходить людині до «оптимальних норм» та застосування методів стабілізації та покращення її емоційного стану. Кожну окрему людини в рамках інформаційної безпеки необхідно розглядати не окремо, а в контексті інформаційної безпеки держави в цілому [3].

Шалений ритм життя і роботи, особливо починаючи з 24 лютого 2022 року, в дистанційному форматі з великою кількістю каналів та джерел інформації: електронна пошта, робочі чати, домові чати, чати з оповіщеннями про повітряну загрозу, чати з оповіщеннями про відключення комунальних комунікацій, відеоконференції, Teams і все це в умовах відключень електрики без постійних графіків їх відключень або в умовах повного блекауту – це нова сучасна реальність до якої пристосовуються громадяни нашої країни. При житті в таких умовах відбувається розмивання часових рамок, а робота в дистанційному форматі може виконуватись навіть в 23:00, хоча формально робочий день може

закінчитись у 19:00. Людина працюючи в таких умовах знаходиться в форматі «постійної доступності» іноді 24/7.

Така «постійна доступність» людини призводить до негативних наслідків [5]:

- руйнування балансу робота-життя;
- хронічного стресу;
- емоційного вигорання;
- порушень сну;
- зниження продуктивності як під час виконання роботи так і в побуті.

Цікавими на нашу думку виглядають пропозиції оновлення до Цивільного кодексу України та зареєстрований законопроект №14394 під назвою «Цивільний кодекс України (Кодекс права приватного)» [6]. В цьому документі планується підсилення захисту працівників шляхом введення нового поняття «право на інформаційний спокій» в статті 337.

Право на інформаційний спокій – це фактично це право не бути на зв'язку 24/7, тобто працівник отримає можливість не брати участі у робочих, службових, професійних або інших комунікаціях в неробочий час: вихідні та святкові дні, період відпустки, будь-який час поза межами, визначеними трудовим договором.

Реалізація цього права не є підставою для погіршення умов праці, дисциплінарного стягнення, позбавлення премій, звільнення та будь-яких інших санкцій.

Це право може бути обмежене у деяких випадках, а саме при загрози національній безпеці, у випадку небезпеки. Також для деяких категорій працівників, наприклад диспетчерів об'єктів критичної інфраструктури це право не буде діяти.

Але в той же самий час у проекті є норма, що дозволяє ігнорувати «право на інформаційний спокій», якщо це передбачено в трудовому договорі або контракті. Це створює певну шпаринку для роботодавців. У випадку прийняття нового Цивільного кодексу, враховуючи реалії в Україні ми можемо отримати безліч нових шаблонів трудових договорів або контрактів з виписаною специфічною умовою праці – бути на зв'язку у неробочий час.

В деяких розвинених країнах ЄС, таких як Франція, Італія, Іспанія, Португалія існують приблизно схожі за змістом на «право на інформаційний спокій» практики, де права робітників більш захищені ніж в Україні.

Необхідно зазначити, що наявність законопроекту ще не означає що його приймуть в тому вигляді, в якому він зараз є, але це гарна спроба захистити права працівника в будь-якому разі. Окрім наявності самої законодавчої бази важливим є непохитне викання та дотримання затверджених норм, що в українських реаліях іноді буває досить складно.

Таким чином, стаття 337 «право на інформаційний спокій» – це намагання адаптуватись до цифрової реальності в умовах ведення тривалих військових дій в Україні. Прийняття оновленого варіанту Цивільного кодексу в тому вигляді, в якому пропонується з одного боку дозволить підсилити права робітників, а з іншого боку сприятиме зменшенню порушень сну, зниженню стресу,

збільшенню продуктивності праці та дозволить зберегти баланс робота-життя працівників. Також це сприятиме підвищенню рівня інформаційно-психологічної безпеки людини та держави в цілому.

Список використаної літератури

1. World Health Organization. *Three years of war: rising demand for mental health support, trauma care and rehabilitation* : веб. сайт. URL: <https://www.who.int/czechia/news/item/24-02-2025-three-years-of-war-rising-demand-for-mental-health-support-trauma-care-and-rehabilitation> (дата звернення 16.02.2026).
2. Золотар О. О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика : монографія. Київ : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018. 446 с.
3. Подорожна Т. С. Інформаційна безпека людини в системі національної безпеки: виклики та загрози. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 2. С. 500–506. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.85>.
4. Семенов Є. О., Твердохлебова Н. Є. Підвищення рівня інформаційно-психологічної безпеки здобувачів вищої освіти в сучасних умовах. *Фізичне виховання, безпека життєдіяльності і сучасні технології виробництва* : зб. наук. пр. 2-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 21 бер. 2025 р. / за заг. ред. А. А. Івашури; ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Харків : ХНЕУ, 2025. С. 169–171.
5. Не відповідати після 18:00 – Рада хоче закріпити право на «інформаційний спокій». URL: <https://mi100.info/2026/02/12/dpovidaty-pislya-18-00-zakonno-rada-hoche-zakripyty-pravo-na-informacijnyj-spokij/> (дата звернення 16.02.2026).
6. Проект Цивільного кодексу України (Кодексу права приватного). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69528> (дата звернення 16.02.2026).